

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 20 maja 2013 r.

Poz. 2240

ROZPORZĄDZENIE NR 6/2013 DYREKTORA REGIONALNEGO ZARZĄDU GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

z dnia 8 maja 2013 r.

w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego Bug od Tocznej do Broku¹⁾

Na podstawie art. 47 ust. 7 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Wprowadza się program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego Bug od Tocznej do Broku, położonego w województwach podlaskim i mazowieckim, określonego w drodze rozporządzeń Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie Nr 4/2012 w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć na terenie województwa mazowieckiego z dnia 10 lipca 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 26 lipca 2012 r., poz. 5626) i Nr 14/2012 w sprawie określenia wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć na terenie województwa podlaskiego z dnia 8 października 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z dnia 16 października 2012 r., poz. 2982), zwany dalej „Programem”.

2. Program stanowi załącznik do rozporządzenia.

3. Program będzie realizowany przez 4 lata.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

**Dyrektor Regionalnego
Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie**
Leszek Bagiński

---

¹⁾Niniejsze rozporządzenie dokonuje w zakresie swej regulacji wdrożenia dyrektywy Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 68).

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z r. 2012, poz. 951 i 1513; z r. 2013, poz. 21 i 165.

Załącznik**PROGRAM DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU OGRANICZENIE ODPLYWU AZOTU ZE ŹRÓDEŁ ROLNICZYCH DLA OBSZARU SZCZEGÓLNIE NARAŻONEGO BUG OD TOCZNEJ DO BROKU OKREŚLONEGO ROZPORZĄDZENIAMI DYREKTORA REGIONALNEGO ZARZĄDU GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE****Nr 4/2012 z dnia 10 lipca 2012 r. i Nr 14/2012 z dnia 8 października 2012 r.****DZIAŁ I
INFORMACJE PODSTAWOWE****Rozdział 1
Postanowienia Ogólne****§ 1. Celem Programu jest:**

- 1) zapobieganie pogorszeniu stanu wód;
- 2) poprawa stanu wód, w których pogorszenie już nastąpiło – ich jakość spadła poniżej określonych prawem norm.

§ 2. Użyte na potrzeby Programu określenia oznaczają:

- 1) ciek naturalny – rzeki, strugi, strumienie i potoki oraz inne wody płynące w sposób ciągły lub okresowy, naturalnymi lub uregulowanymi korytami;
- 2) duże jednostki przeliczeniowe inwentarza (DJP) – umowna jednostka przeliczeniowa zwierząt hodowlanych odpowiadająca zwierzęciu o masie 500 kg (np. jedna krowa o masie 500 kg) lub zwierzętom o łącznej masie 500 kg; współczynniki przeliczeniowe sztuk rzeczywistych zwierząt na DJP określa załącznik nr 1 do Programu;
- 3) gnojowica (płynny nawóz naturalny) – mieszanina kału i moczu zwierząt z domieszką wody;
- 4) gnojówka (płynny nawóz naturalny) – odciek z obornika (przefermentowany mocz zwierząt);
- 5) gleba – biologicznie czynna powierzchniowa warstwa litosfery, powstała ze skały macierzystej pod wpływem czynników glebotwórczych, podlegająca stałym przemianom;
- 6) komunalne osady ściekowe – pochodzący z oczyszczalni ścieków osad z komór fermentacyjnych i innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych;
- 7) miejsce przechowywania nawozów naturalnych – zbiornik na płynne nawozy naturalne (gnojówkę lub gnojowicę), płyta obornikowa lub inne miejsce przechowywania obornika specjalnie przygotowane w tym celu z materiałów szczelnych i nieprzepuszczalnych zabezpieczających przed przedostawaniem się odcieków do wód lub do gruntu;
- 8) nawozy – produkty przeznaczone do dostarczania roślinom składników pokarmowych lub zwiększania żyzności gleb albo zwiększania żyzności stawów rybnych, którymi są nawozy mineralne, nawozy naturalne, nawozy organiczne i nawozy organiczno-mineralne;
- 9) nawozy mineralne – nawozy nieorganiczne, produkowane w drodze przemian chemicznych, fizycznych lub przerobu surowców mineralnych;
- 10) nawóz naturalny – obornik, gnojówka i gnojowica przeznaczone do rolniczego wykorzystania w tym również w formie przetworzonej;
- 11) nawóz organiczny – nawozy wyprodukowane z substancji organicznej lub z mieszanin substancji organicznych, w tym komposty, a także komposty wyprodukowane z wykorzystaniem dżdżownic;
- 12) nawozy organiczno-mineralne – mieszaniny nawozów mineralnych i organicznych;
- 13) nawożenie – zgodne z potrzebami roślin stosowanie nawozów mineralnych, naturalnych, organicznych lub ich mieszanek oraz środków do użyźniania gleby w celu dostarczania roślinom składników pokarmowych lub zwiększania żyzności gleb;
- 14) obornik (stały nawóz naturalny) – mieszanina kału i moczu zwierząt oraz ściółki;

- 15) OSN - obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego, rozumiany jako obszar, z którego należy ograniczyć odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód wyznaczonych jako wrażliwe;
- 16) pasze objętościowe soczyste – pasze zawierające w swoim składzie znaczną ilość wody, w tym zielonki, kiszonki;
- 17) równoważnik nawozowy – stosunek dawki składnika w nawozach mineralnych odpowiadający 100 kg tego składnika wniesionego w nawozach naturalnych;
- 18) system utrzymania zwierząt – sposób urządzenia budynku inwentarskiego decydujący o rodzaju nawozów naturalnych powstających w gospodarstwie (bezściółkowy lub ściółkowy); przy systemie bezściółkowym powstaje gnojowica, pomiot w przypadku klatkowego chowu drobiu nieśnego, przy systemie ściółkowym - obornik i gnojówka (płytki ściółka) lub tylko obornik (głęboka ściółka);
- 19) środki do użyźniania gleby – środki do nawożenia i użyźniania gleby, w tym polepszacze glebowe, środki wspomagające uprawę roślin, komunalne osady ściekowe, pozostałości z biogazowni, ścieki dopuszczone do stosowania w rolnictwie na podstawie przepisów odrębnych;
- 20) ujęcie wody – miejsce czerpania wody podziemnej lub powierzchniowej ze źródła wody wraz z urządzeniami i budowlami służącymi do jej poboru;
- 21) użytki rolne – grunty orne, sady, łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami i grunty pod rowami;
- 22) źródło wody – zasób wód powierzchniowych płynących lub stojących albo nagromadzenie wód podziemnych w określonym środowisku geologicznym, z którego czerpie się wodę.

§ 3. 1. Program obowiązuje na obszarze szczególnie narażonym wyznaczonym w drodze rozporządzeń Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie Nr 4/2012 z dnia 10 lipca 2012 r. i Nr 14/2012 z dnia 8 października 2012 r., zwanym dalej „OSN”.

2. Wykaz obrębów ewidencyjnych objętych zakresem obowiązywania Programu określa załącznik nr 2 do Programu.

3. Program określa rodzaje, terminy i okresy obowiązywania środków zaradczych na OSN.

§ 4. Określone w Programie obowiązkowe środki zaradcze w zakresie praktyki rolniczej skierowane są do stosowania przez prowadzących działalność rolniczą na OSN

§ 5. Realizacji działań określonych w Programie służą: stałe edukowanie prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrych praktyk rolniczych i rozwiązywanie problemów ochrony środowiska istniejących na obszarze gospodarowania rolniczego, przez szkolenia i doradztwo.

§ 6. Wywiązywanie się prowadzących działalność rolniczą na OSN z obowiązków nałożonych przez Program podlega kontroli, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

§ 7. W okresie realizacji Programu prowadzony jest monitoring stanu środowiska, którego celem jest oszacowanie efektów zastosowanych środków zaradczych oraz umożliwienie podjęcia właściwych decyzji co do dalszych działań na terenie wyznaczonego OSN.

§ 8. Po zakończeniu okresu obowiązywania Programu sporządza się sprawozdanie z jego wdrażania.

Rozdział 2

Naruszone standardy jakości środowiska

§ 9. 1. Na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska z lat 2007 - 2009 stwierdza się w wodach powierzchniowych, o których mowa w ust. 2, przekroczenia standardów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093).

2. Przekroczenia średniej wartości stężenia azotanów, powyżej której występuje eutrofizacja wód, stwierdza się w rzekach monitorowanych w zlewniach następujących jednolitych części wód powierzchniowych:

- 1) Brok do Siennicy;

- 2) Brok od Siennicy do ujścia;
- 3) Buczynka;
- 4) Cetynia od Okna do ujścia;
- 5) Cetynia od źródeł do Okna;
- 6) Nurzec od Siennicy do ujścia;
- 7) Toczna do ujścia.

3. Wody powierzchniowe, o których mowa w ust. 2 stanowią wody wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych wyznaczone na podstawie art. 47 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne.

4. Ponad połowę powierzchni użytków rolnych na OSN charakteryzuje wysokie zagrożenie wymywaniem związków azotu z profilu glebowego do płytkich wód podziemnych i do wód powierzchniowych.

Rozdział 3 **Przewidywane efekty wdrożenia Programu**

§ 10. Jako przewidywane efekty wdrożenia Programu ustala się: poprawę w zakresie praktyk rolniczych stosowanych na OSN, zdobycie przez prowadzących działalność rolniczą na OSN umiejętności identyfikowania, przewidywania i rozwiązywania problemów, w szczególności z zakresu ochrony środowiska, występujących w obszarach gospodarowania rolniczego, ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na jakość wód.

DZIAŁ II **OBOWIĄZKI OSÓB PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ NA OSN W ZAKRESIE** **POPRAWY PRAKTYKI ROLNICZEJ**

Rozdział 1 **Okresy nawożenia**

§ 11. Ogólne zasady stosowania nawozów określone zostały w § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 80, poz. 479, oraz z 2012 r., poz. 745).

§ 12. Na OSN stosuje się ponadto następujące zasady nawożenia:

- 1) nawożenie stosuje się w okresach i w warunkach, gdy nie ma zagrożenia, że zawarte w nich składniki mineralne, szczególnie związki azotu, będą wymywane do wód gruntowych lub zmywane do wód powierzchniowych w stopniu powodującym zagrożenie dla wód, a w konsekwencji ich zanieczyszczenie;
- 2) nawozy naturalne i organiczne na gruntach ornych stosuje się w okresie od dnia 1 marca do dnia 15 listopada;
- 3) nawozy płynne naturalne na łąkach trwałych i pastwiskach trwałych stosuje się od dnia 1 marca do dnia 15 sierpnia;
- 4) nawozy stałe naturalne stosuje się:
  - a) na łąkach trwałych od dnia 1 marca do dnia 30 listopada;
  - b) na pastwiskach trwałych od dnia 1 marca do dnia 15 kwietnia i od dnia 15 października do dnia 30 listopada;
- 5) nawożenia nie stosuje się przez cały rok na glebach nieuprawianych, w tym na ugorach.

§ 13. Przy użytkowaniu zmiennym (kośno-pastwiskowym) i przy wypasie kwaterowym stosuje się obniżoną dawkę azotu w ilości do 85 kg N/ha/rok z nawozów płynnych naturalnych, bezpośrednio po pokosie/wypasie, ale nie później niż do dnia 15 sierpnia.

§ 14. 1. Nawozy azotowe mineralne stosuje się:

- 1) na gruntach ornych i w uprawach wieloletnich od dnia 1 marca do dnia 15 listopada;
- 2) na łąkach trwałych i pastwiskach trwałych od dnia 1 marca do dnia 15 sierpnia.

2. Termin 15 listopada, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 nie dotyczy producentów buraków, kukurydzy, którzy zawarli umowę kontraktacyjną na dostawę buraków, kukurydzy po dniu 15 listopada. Dla nich jesienny termin graniczny stosowania nawozów azotowych mineralnych oblicza się dodając 14 dni do terminu dostawy produktów rolnych objętych umową kontraktacyjną, jednak nie później niż po zakończeniu okresu wegetacyjnego w danym regionie.

Rozdział 2

Warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami

§ 15. Ogólne zasady przechowywania nawozów naturalnych regulują przepisy:

- 1) art. 25 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147, poz. 1033, oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 171, poz. 1016);
- 2) § 6, § 28, § 29, § 35 i § 48 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 132, poz. 877, oraz z 2009 r. Nr 108, poz. 907).

§ 16. Płynne nawozy naturalne należy przechowywać w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu i wód.

§ 17. Należy zapewnić pojemność zbiorników do przechowywania gnojówki i gnojowicy, przez okres, w którym rolnicze ich wykorzystanie nie jest możliwe, odpowiadającą co najmniej 6 miesięcznej produkcji tych nawozów.

§ 18. Obornik należy przechowywać w sposób zabezpieczający przed przenikaniem odcieków do wód lub do gruntu, lub w przypadku utrzymywania zwierząt na głębokiej ściółce, w budynku inwentarskim o nieprzepuszczalnym podłożu, za wyjątkiem sytuacji, o której mowa w § 22.

§ 19. Należy zapewnić możliwość gromadzenia i przechowywania obornika przez okres, kiedy nie jest on rolniczo wykorzystywany, jednak nie krócej niż przez 6 miesięcy.

§ 20. Jeżeli prowadzący działalność rolniczą na OSN posiada nadmierną ilość nawozów naturalnych w stosunku do rzeczywistej pojemności ich przechowywania, musi on udokumentować, że nawozy usuwa w sposób nieszkodliwy dla środowiska.

§ 21. Nawozy naturalne przechowuje się w odległości większej niż 20 m od studni, od linii brzegu cieków i zbiorników wodnych, jeżeli obowiązujące przepisy nie stanowią inaczej.

§ 22. W okresie od dnia 1 marca do 31 października, jednak nie dłużej niż przez 12 tygodni, dopuszcza się złożenie obornika na przyzmi bezpośrednio na gruncie, przy zachowaniu następujących wymagań

- 1) przyzmy lokalizuje się poza zagłębieniami terenu, na możliwie płaskim terenie, o dopuszczalnym spadku do 3 %, na terenie niepiaszczystym i niepodmokłym, w odległości większej niż 20 m od linii brzegu wód powierzchniowych;
- 2) w przypadku potrzeby ponownego złożenia obornika na przyzmi w kolejnym sezonie wegetacyjnym, przyzmy muszą być lokalizowane w innym miejscu;
- 3) lokalizację przyzmy oraz datę złożenia obornika w danym roku na danej działce prowadzący działalność rolniczą na OSN zaznacza na mapie lub szkicu działki, które przechowuje przez okres obowiązywania Programu i rok po jego zakończeniu.

§ 23. Sposób obliczania minimalnej wielkości miejsc do przechowywania nawozów naturalnych, z uwzględnieniem wartości współczynników określonych w załączniku nr 1 do Programu, określa załącznik nr 3 do Programu.

§ 24. Prowadzący działalność rolniczą na OSN jest zobowiązany do dostosowania powierzchni lub pojemności posiadanych miejsc do przechowywania nawozów naturalnych do wymogów, o których mowa w § 17 i § 19 w terminie do końca okresu obowiązywania Programu.

§ 25. Pasze soczyste przechowuje się na zabezpieczonym gruncie w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu i wód, w szczególności w silosach, na płytach lub na podkładzie z folii i sieczki oraz pod przykryciem foliowym.

§ 26. Kiszonki składa się w odległości większej niż 20 m od linii brzegu wód powierzchniowych oraz źródeł i ujęć wody.

Rozdział 3

Zasady nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu

§ 27. Ogólne zasady stosowania nawozów, rolniczego wykorzystania komunalnych osadów ściekowych oraz ścieków na terenie o dużym nachyleniu określają przepisy:

- 1) art. 44 ust. 4 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne;
- 2) art. 20 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu;
- 3) art. 96 ust. 12 pkt 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21);
- 4) załącznik nr 8 część A pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984, oraz z 2009 r. Nr 27, poz. 169).

§ 28. W przypadku działek o nachyleniu powyżej 10 % zabiegi uprawowe należy wykonywać w kierunku poprzecznym do nachylenia stoku, o ile pozwala na to usytuowanie i powierzchnia działki.

§ 29. Orkę należy wykonywać odkładając skiby w górę stoku.

Rozdział 4

Ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem

§ 30. Ogólne zasady nawożenia określone zostały w przepisach:

- 1) art. 44 ust. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne;
- 2) art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu;
- 3) art. 96 ust. 12 pkt 4, 5, 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- 4) § 3 ust. 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania.

§ 31. 1. Nawozy stosuje się oraz rolniczo wykorzystuje ścieki na glebach nie zamrzniętych powierzchniowo.

2. Zapis, o którym mowa w ust. 1 nie dotyczy pierwszej wiosennej dawki nawozów azotowych na uprawach roślin ozimych na glebach zamrzniętych powierzchniowo (nocne przymrozki i odwilże w dzień), jeżeli uzasadniają to względy agrotechniczne.

Rozdział 5

Nawożenie w pobliżu cieków

§ 32. Ogólne zasady stosowania nawozów i komunalnych osadów ściekowych określone zostały w przepisach:

- 1) art. 96 ust. 12 pkt 2, 3 i 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- 2) § 3 ust. 4, 4a, 4b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania.

§ 33. Rozsiewacze nawozów i opryskiwacze myje się oraz wodę z ich mycia rozlewa w odległości większej niż 20 m od brzegu zbiorników oraz cieków wodnych.

§ 34. Wodopoje lokalizuje się poza zbiornikami i ciekami wodnymi.

Rozdział 6

Dawki i sposoby nawożenia

§ 35. Ogólne warunki nawożenia określone są przepisami:

- 1) art. 3 ust. 3 i 4, art. 17 ust. 3, art. 18 ust. 1, 2 i 6, art. 20 ust. 1 pkt 2b ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu;

- 2) § 2 ust. 1 i 3, § 3 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania;
- 3) art. 96 ust. 4, 5, 6, 7, 10 i 12 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- 4) § 2, § 3 i § 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 137, poz. 924);
- 5) § 12, § 14 i § 15 pkt 1 i załącznik nr 8 część A 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

§ 36. W związku z tym, że ilość zastosowanych w ciągu roku nawozów naturalnych w każdym gospodarstwie nie może przekroczyć dawki 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych, do obliczenia zawartości azotu w nawozach wyprodukowanych w gospodarstwie przez poszczególne rodzaje zwierząt, w zależności od systemu ich utrzymania, stosuje się przepisy załącznika nr 4 do Programu.

§ 37. Do opracowania planu nawożenia zobowiązani są wszyscy prowadzący działalność rolniczą na OSN gospodarujący na powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych na OSN (stanowiących własność prowadzącego działalność rolniczą na OSN, dzierżawionych przez niego lub będących w jego użytkowaniu lub w użytkowaniu wieczystym).

§ 38. Bilans azotu wykonywany na potrzeby opracowania planu nawożenia sporządza się metodą „na powierzchni pola”.

§ 39. 1. Po sporządzeniu bilansu składników, należy opracować plan nawożenia, w którym dokonuje się prawidłowego rozdziału składników nawozowych pod poszczególne rośliny płodozmianu, przy uwzględnieniu ich zapotrzebowania na azot oraz zasobność gleb w azot.

2. Plan nawożenia należy przechowywać przez okres obowiązywania Programu i rok po jego zakończeniu.

§ 40. 1. Maksymalne dawki nawożenia azotem dla upraw w plonie głównym w kg/ha składnika działającego określa załącznik nr 5 do Programu.

2. W gospodarstwach, o których mowa w § 37 nie można stosować wyższych dawek nawożenia, niż dawki wynikające z planu nawożenia, nawet jeżeli dawki określone w załączniku nr 5 do Programu są wyższe.

§ 41. Prowadzący działalność rolniczą na OSN gospodarujący na powierzchni do 100 ha użytków rolnych na OSN (stanowiących własność prowadzącego działalność rolniczą na OSN, dzierżawionych przez niego lub będących w jego użytkowaniu lub w użytkowaniu wieczystym) stosują dawki nieprzekraczające maksymalnych dawek nawożenia azotem dla upraw w plonie głównym, o których mowa w załączniku nr 5 do Programu.

§ 42. Ilość dostępnego dla roślin azotu zawartego w nawozach naturalnych ustala się według zawartości w nich tzw. azotu działającego, który wylicza się w oparciu o równoważnik nawozowy określony w załączniku nr 6 do Programu.

§ 43. Jeśli w gospodarstwie powstają nawozy naturalne (obornik, gnojówka lub gnojowica) w ilości przekraczającej możliwości ich zastosowania na użytkach rolnych danego gospodarstwa (stanowiących własność prowadzącego działalność rolniczą na OSN, dzierżawionych przez niego lub będących w jego użytkowaniu lub w użytkowaniu wieczystym) tak, aby nie przekroczyć dopuszczalnej rocznej dawki 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych, należy znaleźć odbiorcę tych nadwyżek.

§ 44. 1. Prowadzący działalność rolniczą na OSN zobowiązani są do prowadzenia dokumentacji wszystkich zabiegów agrotechnicznych, a w szczególności związanych z nawożeniem (termin, rodzaj, zastosowana dawka pod daną uprawę).

2. Dokumentację należy przechowywać przez okres obowiązywania Programu i rok po jego zakończeniu.

DZIAŁ III

EDUKACJA PROWADZĄCYCH DZIAŁAŁOŚĆ ROLNICZĄ NA OSN W ZAKRESIE DOBREJ PRAKTYKI ROLNICZEJ ORAZ PROWADZENIE DLA NICH SPECJALISTYCZNEGO DORADZTWA

§ 45. Zadania w zakresie edukacji rolników prowadzone są na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251, poz. 2507, z późn. zm.¹⁾), zgodnie z którymi Ośrodki Doradztwa Rolniczego uczestniczą w realizacji zadań wynikających z Programów w zakresie upowszechniania wśród rolników wymogów obowiązujących na OSN, a także współpracują z regionalnymi zarządami gospodarki wodnej przy realizacji zadań wynikających z Programów z zakresu doradztwa rolniczego.

§ 46. Ośrodki Doradztwa Rolniczego w okresie trwania Programu zapewniają obsługę merytoryczną szkoleń dla prowadzących działalność rolniczą na OSN, organizowanych we współpracy z właściwym wójtem gminy albo burmistrzem albo prezydentem miasta.

§ 47. W zależności od potrzeb i możliwości, szkolenia mogą być w całości poświęcone dyrektywie Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 68), zwanej dalej „dyrektywą 91/676/EWG”, lub wymogom Programu i Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej lub też stanowić element szkolenia w postaci jednego z bloków tematycznych.

§ 48. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej przekaze właściwemu wójtowi gminy albo burmistrzowi albo prezydentowi miasta w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia Programu, materiały informacyjne o objęciu gminy zasięgiem OSN oraz postanowieniach Programu działań w celu ich rozpowszechnienia w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terytorium.

DZIAŁ IV

KONTROLA ROLNICZYCH ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZENIA I REALIZACJI PRZEZ PROWADZĄCYCH DZIAŁAŁOŚĆ ROLNICZĄ NA OSN OBOWIĄZKÓW OKREŚLONYCH W PROGRAMIE

§ 49. Kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i wypełniania obowiązków przez prowadzących działalność rolniczą na OSN realizowana jest przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287, z późn. zm.²⁾) w związku z art. 32 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu.

DZIAŁ V

SPOSÓB MONITOROWANIA ORAZ DOKUMENTOWANIA REALIZACJI PROGRAMU I JEGO EFEKTÓW

§ 50. 1. W celu zgromadzenia danych na potrzeby opracowania raportu prowadzi się następującą sprawozdawczość:

- 1) sprawozdania dotyczące monitoringu wód na OSN;
- 2) sprawozdania dotyczące monitoringu gleb i płytkich wód gruntowych na OSN;
- 3) sprawozdania dotyczące doradztwa i szkoleń dla prowadzących działalność rolniczą na OSN
- 4) sprawozdania dotyczące działań kontrolnych na OSN.

2. Sprawozdawczość, o której mowa w ust. 1, prowadzą właściwe jednostki na zasadach określonych w przepisach odrębnych, przekazując zebrane dane Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Warszawie co najmniej raz w danym roku za poprzedni rok realizacji Programu.

§ 51. Dla potrzeb sporządzenia raportu czteroletniego wykorzystuje się dane statystyczne, które stanowią materiał do rozpoznania i oszacowania wielkości i rodzaju produkcji rolnej oraz ustalenia zakresu wpływu działalności rolniczej na jakość wód.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z r. 2006 Nr 249, poz. 1832; z r. 2007 Nr 64, poz. 427, Nr 123, poz. 847; z r. 2008 Nr 227, poz. 1505; z r. 2009 Nr 92, poz. 753; z r. 2010 Nr 257, poz. 1726; z r. 2012, poz. 1414.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z r. 2007 Nr 75, poz. 493, Nr 124, poz. 859, Nr 88, poz. 587; z r. 2008 Nr 138, poz. 865, Nr 199, poz. 1227; z r. 2009 Nr 18, poz. 97; z r. 2008 Nr 227, poz. 1505; z r. 2009 Nr 31, poz. 206, Nr 130, poz. 1070, Nr 79, poz. 666; z r. 2010 Nr 239, poz. 1592, Nr 182, poz. 1228; z r. 2011 Nr 63, poz. 322, Nr 122, poz. 695, Nr 152, poz. 897; z r. 2010 Nr 239, poz. 1592; z r. 2013, poz. 165.

§ 52. Sporządza się opis warunków środowiskowych, obejmujących w szczególności klimat, warunki hydrogeologiczne, ukształtowanie terenu i inne uwarunkowania charakteryzujące obszar kraju.

§ 53. Harmonogram planowanych działań określonych w Programie określa załącznik nr 7 do Programu.

Załącznik nr 1 do Programu
Współczynniki przeliczeniowe sztuk rzeczywistych zwierząt na DJP

Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczenia sztuk rzeczywistych na DJP	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczenia sztuk rzeczywistych na DJP
Konie ras dużych / Konie pozostałe		Owce	
Ogiery, klacze, wałachy	1,2	Owce powyżej 1 i 1/2 roku	0,1
Żrebaki powyżej 2 lat	1	Tryki powyżej 1 i 1/2 roku	0,12
Żrebaki od 1 roku do 2 lat	0,8	Jagnięta do 3 i 1/2 miesiąca	0,05
Żrebaki od 1/2 do 1 roku	0,5	Jarlaki tryczki	0,08
Żrebięta do 1/2 roku	0,3	Jarlaki maciory	0,1
Konie ras małych (m.in. hucul, konik polski)		Drób	
Ogiery, klacze, wałachy	0,6	Kury, kaczki	0,004
Żrebaki powyżej 2 lat	0,5	Kurki i kogutki do 18 tygodnia życia	0,0014
Żrebaki powyżej 1 roku	0,35	Gęsi	0,008
Żrebaki od 1/2 do 1 roku	0,2	Indyki	0,024
Żrebięta do 1/2 roku	0,12	Przeziórki	0,0003
Bydło		Perlice	0,003
Buhaje	1,4	Gołębie	0,002
Krowy	1	Strusie afrykańskie	0,2
Jałówki cielne	1	Strusie Emu i Nandu	0,1
Jałówki powyżej 1 roku	0,8	Inne	
Jałówki od 1/2 do 1 roku	0,3	Jelenie	0,29
Cielęta do 1/2 roku	0,15	Daniele	0,12
Kozy		Lisy pospolite	0,017
Kozy matki	0,15	Lisy polarne	0,027
Koźlęta do 3,5 miesiąca	0,05	Jenoty	0,02
Koźlęta od 3,5 miesiąca do 1,5 roku	0,08	Norki samice	0,0036
Pozostałe kozy	0,1	Norki samce	0,007
Trzoda chlewna		Nutrie	0,007
Knury	0,4	Psy	0,05
Maciory	0,35	Króliki	0,007
Warchlaki od 2 do 4 m-cy	0,07	Szynszyle	0,001
Prosięta do 2 m-cy	0,02	Tchórze samice	0,002
Tuczniki	0,14	Tchórze samce	0,004
Inne zwierzęta o łącznej masie 500 kg, z wyłączeniem ryb			1

**Załącznik nr 2 do Programu
Wykaz obrębów ewidencyjnych objętych zakresem obowiązywania Programu**

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBREBU	NAZWA OBREBU	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH
1	141002_5.0001	STARE BIERNATY	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski	490,62	Toczna do ujścia
2	141002_5.0002	BIERNATY ŚREDNIE	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
3	141002_5.0004	CHOTYCZE-KOLONIA	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
4	141002_5.0005	CZUCHLEBY	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
5	141002_5.0009	MESZKI	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
6	141002_5.0013	RUDNIK	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
7	141002_5.0014	SZAŃKÓW	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
8	141002_5.0015	ŚWINIARÓW	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
9	141002_5.0016	TOPORÓW	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
10	141002_5.0017	WOŹNIKI	mazowieckie	łosicki	Łosice - obszar wiejski		Toczna do ujścia
11	141003_2.0002	BOLESTY	mazowieckie	łosicki	Olszanka		Toczna do ujścia
12	141003_2.0017	WYCZÓŁKI	mazowieckie	łosicki	Olszanka		Toczna do ujścia
13	141602_2.0003	Godlewo-Gorzewo	mazowieckie	ostrowski	Andrzejewo		Brok od Siennicy do ujścia
14	141602_2.0004	Gołbie-Leśniewo	mazowieckie	ostrowski	Andrzejewo		Brok od Siennicy do ujścia
15	141602_2.0013	Mianowo	mazowieckie	ostrowski	Andrzejewo		Brok od Siennicy do ujścia
16	141602_2.0019	Pieńki Wielkie	mazowieckie	ostrowski	Andrzejewo		Brok od Siennicy do ujścia
17	141602_2.0031	Żelazy-Brokowo	mazowieckie	ostrowski	Andrzejewo		Brok od Siennicy do ujścia
18	141603_2.0003	Białe-Papieże	mazowieckie	ostrowski	Boguty-	Brok do Siennicy	

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBREBU	NAZWA OBREBU	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH
					Pianki		
19	141603 2.0004	Białe-Szczepanowice	mazowieckie	ostrowski	Boguty-Pianki		Brok do Siennicy
20	141603 2.0005	Białe-Zieje	mazowieckie	ostrowski	Boguty-Pianki		Brok do Siennicy
21	141606 2.0022	Zaszków	mazowieckie	ostrowski	Nur		Nurzec od Siennicy do ujścia
22	141609 2.0001	Brulino-Lipskie	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok do Siennicy
23	141609 2.0004	Gostkowo	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok od Siennicy do ujścia
24	141609 2.0005	Grędzice	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok od Siennicy do ujścia
25	141609 2.0006	Helenowo	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok od Siennicy do ujścia
26	141609 2.0009	Leśniewo	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok od Siennicy do ujścia
27	141609 2.0015	Szulborze-Koty	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok od Siennicy do ujścia
28	141609 2.0016	Szulborze Wielkie	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok od Siennicy do ujścia
29	141609 2.0017	Świerze-Leśniewek	mazowieckie	ostrowski	Szulborze Wielkie		Brok od Siennicy do ujścia
30	141611 2.0003	Gaczkowo	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
31	141611 2.0006	Grabowo	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
32	141611 2.0017	Nianałty-Brewki	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
33	141611 2.0018	Nianałty-Szymany	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
34	141611 2.0024	Skłody-Piotrowice	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
35	141611 2.0025	Skłody-Stachy	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
36	141611 2.0026	Skłody Średnie	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
37	141611 2.0034	Świerze-Kielcze	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
38	141611 2.0035	Świerze-Kończany	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
39	141611 2.0037	Świerze-Panki	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
40	141611 2.0038	Świerze Zielone	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia
41	141611 2.0044	Zaręby Kościelne	mazowieckie	ostrowski	Zaręby Kościelne		Brok od Siennicy do ujścia

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBRĘBU	NAZWA OBRĘBU	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH
42	142605 5.0026	PŁOSODRZA	mazowieckie	siedlecki	Mordy - obszar wiejski		Toczna do ujścia
43	142907 2.0007	KOLONIA HOŁOWIENKI	mazowieckie	sokołowski	Sabnie		Cetynia od źródeł do Okna
44	142907 2.0008	KOLONIA KUROWICE	mazowieckie	sokołowski	Sabnie		Cetynia od Okna do ujścia
45	142907 2.0012	KUROWICE	mazowieckie	sokołowski	Sabnie		Cetynia od Okna do ujścia
46	142907 2.0017	SABNIE	mazowieckie	sokołowski	Sabnie		Cetynia od źródeł do Okna
47	142907 2.0019	SUCHODÓŁ SZLACHECKI	mazowieckie	sokołowski	Sabnie		Cetynia od źródeł do Okna
48	142907 2.0023	WYMYSŁY	mazowieckie	sokołowski	Sabnie		Cetynia od źródeł do Okna
49	142907 2.0024	ZEMBRÓW	mazowieckie	sokołowski	Sabnie		Cetynia od Okna do ujścia
50	142909 2.0003	DZIĘCIOŁY BLIŻSZE	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Buczynka
51	142909 2.0009	KOLONIA PADEREWEK	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Cetynia od Okna do ujścia
52	142909 2.0010	KUCZABY	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Buczynka
53	142909 2.0011	LEBIEDZIE	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Buczynka
54	142909 2.0012	ŁAZÓW	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Cetynia od Okna do ujścia
55	142909 2.0013	ŁAZÓWEK	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Cetynia od Okna do ujścia
56	142909 2.0015	NOWE MURSY	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Buczynka
57	142909 2.0017	PADEREWEK	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Cetynia od Okna do ujścia
58	142909 2.0018	PAULINÓW	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Cetynia od Okna do ujścia
59	142909 2.0019	SEROCZYN	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Buczynka
60	142909 2.0020	SEROCZYN-KOLONIA	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Buczynka
61	142909 2.0021	SEWERYNÓWKA	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Cetynia od Okna do ujścia
62	142909 2.0025	STERDYŃ PODUCHOWNA	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Buczynka
63	142909 2.0027	SZWEJKI	mazowieckie	sokołowski	Sterdyń		Cetynia od Okna do ujścia
64	201303 4.0001	CZYŻEW CHRAPKI	podlaskie	wysokoma-zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
65	201303 4.0004	CZYŻEW RUS' WIEŚ	podlaskie	wysokoma-zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBRĘBĘ	NAZWA OBRĘBĘ	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WOD POWIERZCHNIOWYCH
66	201303 4.0005	CZYŻEW SIEDLIŚKA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
67	201303 4.0006	CZYŻEW STACJA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
68	201303 4.0008	CZYŻEW ŻŁOTE JABŁKO	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
69	201303 4.0211	CZYŻEW KOŚCIELNY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
70	201303 5.0001	CZYŻEW CHRAPKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
71	201303 5.0003	CZYŻEW-RUŚ-KOLONIA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
72	201303 5.0004	CZYŻEW RUŚ WIEŚ	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
73	201303 5.0005	CZYŻEW SIEDLIŚKA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
74	201303 5.0007	CZYŻEW SUTKI WIEŚ	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
75	201303 5.0008	CZYŻEW ŻŁOTE JABŁKO	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
76	201303 5.0009	DĄBROWA CHERUBINY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
77	201303 5.0010	DĄBROWA KITY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
78	201303 5.0011	DĄBROWA MICHAŁKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
79	201303 5.0012	DĄBROWA NOWA WIEŚ	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
80	201303 5.0013	DĄBROWA SZATANKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
81	201303 5.0014	DĄBROWA WIELKA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
82	201303 5.0015	DMOCHY GLINKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
83	201303 5.0017	DMOCHY RODZONKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
84	201303 5.0019	DMOCHY WYPYCHY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
85	201303 5.0021	GODLEWO PIĘTAKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
86	201303 5.0022	JAŻWINY KOCZOTY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy
87	201303 5.0024	KRZECZKOWO GROMADZYN	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew-Osada		Brok do Siennicy

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBREBU	NAZWA OBREBU	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH
88	201303 5.0025	KRZECZKOWO MIANOWSKIE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
89	201303 5.0026	KRZECZKOWO NOWE BIENKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
90	201303 5.0027	KRZECZKOWO STARE BIENKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
91	201303 5.0028	KRZECZKOWO SZEPIELAKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
92	201303 5.0029	MICHAŁOWO WIELKIE I	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
93	201303 5.0030	ÓLDAKI MAGNA BROK	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok od Siennicy do ujścia
94	201303 5.0031	ROSOCHATE KOŚCIELNE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
95	201303 5.0032	ROSOCHATE NARTOLTY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
96	201303 5.0033	SIENNICA KLAWY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
97	201303 5.0034	SIENNICA LIPUSY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
98	201303 5.0035	SIENNICA PIETRASZE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
99	201303 5.0036	SIENNICA ŚWIĘCHY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
100	201303 5.0037	SIENNICA SZYMANKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
101	201303 5.0038	ZALESIE STARE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
102	201303 5.0039	KACZYN STARY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
103	201303 5.0040	STOKOWO SZERSZENIE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
104	201303 5.0041	ŚWIĘCK STRUMIANY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
105	201303 5.0042	ZALESIE STEFANOWO	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
106	201303 5.0043	ZAREBY BINDUGI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
107	201303 5.0071	CZYŻEW SUTKI MAJĄTEK	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
108	201303 5.0181	DMOCHY SADŁY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBREBU	NAZWA OBREBU	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH
109	201303 5.0211	CZYŻEW KOŚCIELNY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
110	201303 5.0221	JAŻWINY PIERTKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
111	201303 5.0222	STOKOWO BUCKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
112	201303 5.0291	MICHAŁOWO WIELKIE II	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
113	201303 5.0331	SIENNICA KARASIE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
114	201303 5.0371	SIENNICA GIZY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
115	201303 5.0372	SIENNICA LUKASZE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
116	201303 5.0373	SIENNICA PIERCE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
117	201303 5.0461	ZARĘBY SASINY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Czyżew- Osada		Brok do Siennicy
118	201304 2.0002	JANKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Klukowo		Nurzec od Siennicy do ujścia
119	201304 2.0009	KUCZYN	podlaskie	wysokoma zowiecki	Klukowo		Nurzec od Siennicy do ujścia
120	201304 2.0015	MALINOWO	podlaskie	wysokoma zowiecki	Klukowo		Nurzec od Siennicy do ujścia
121	201304 2.0024	TROJANOWO	podlaskie	wysokoma zowiecki	Klukowo		Nurzec od Siennicy do ujścia
122	201307 2.0003	JABŁOŃ DOBKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Nowe Piekuty		Brok do Siennicy
123	201307 2.0006	JABŁOŃ MARKOWIĘT A	podlaskie	wysokoma zowiecki	Nowe Piekuty		Brok do Siennicy
124	201307 2.0010	JABŁOŃ ZAMBROWIZN A	podlaskie	wysokoma zowiecki	Nowe Piekuty		Brok do Siennicy
125	201309 5.0002	DĄBROWA BYBYTKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
126	201309 5.0003	DĄBROWA DOŁĘGI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
127	201309 5.0004	DĄBROWA GOGOLE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
128	201309 5.0005	DĄBROWA KASKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBREBU	NAZWA OBREBU	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH
129	201309 5.0006	DĄBROWA LAZY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
130	201309 5.0007	DĄBROWA MOCZYDŁY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
131	201309 5.0009	DĄBROWA WILKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
132	201309 5.0010	DĄBROWA ZABŁOTNE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
133	201309 5.0012	JABŁOŃ KIKOLSKIE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
134	201309 5.0013	JABŁOŃ SAMSONY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
135	201309 5.0014	KAMIENŃ RUPIE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
136	201309 5.0021	PLEWKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
137	201309 5.0023	STARY KAMIENŃ	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
138	201309 5.0027	SZEPIETOWO JANÓWKA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
139	201309 5.0030	SZEPIETOWO ŻAKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
140	201309 5.0038	WŁOSTY OLSZANKA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
141	201309 5.0182	STARE SZEPIETOWO PODLEŚNE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Szepietowo - obszar wiejski		Brok do Siennicy
142	201310 2.0001	BROK	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
143	201310 2.0002	BRZÓSKI BRZEZIŃSKIE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
144	201310 2.0003	BRZÓSKI FALKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
145	201310 2.0004	BRZÓSKI GROMKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy

LP.	NUMER EWIDENCYJNY OBREBU	NAZWA OBREBU	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH
146	201310 2.0005	BRZÓSKI MARKOWIZNA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
147	201310 2.0006	BRZÓSKI TATARY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
148	201310 2.0007	BUCZYNO MIKOSY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
149	201310 2.0009	DĄBROWA DZIECIEL	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
150	201310 2.0016	JABŁOŃ USZYŃSKIE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
151	201310 2.0017	KALINOWO CZOSNOWO	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
152	201310 2.0019	MICHAŁKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
153	201310 2.0024	MŚCICHY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
154	201310 2.0025	MYSTKI RZYM	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
155	201310 2.0028	OSIPY KOŁONIA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
156	201310 2.0029	OSIPY LEPERTOWIZNA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
157	201310 2.0031	OSIPY WYDZIORY I	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
158	201310 2.0032	OSIPY ZAKRZEWIZNA	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
159	201310 2.0036	BRZÓSKI STARE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
160	201310 2.0037	STARE OSIPY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
161	201310 2.0039	ŚWIĘCK WIELKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
162	201310 2.0040	TRZECINY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
163	201310 2.0048	WIŚNIÓWEK	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
164	201310 2.0051	WRÓBLE	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
165	201310 2.0052	ZAWROCIE NOWINY	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy
166	201310 2.0053	BRYKI	podlaskie	wysokoma zowiecki	Wysokie Mazowieckie		Brok do Siennicy

Załącznik nr 3 do Programu
Sposób obliczania minimalnej wielkości miejsc do przechowywania nawozów naturalnych

Tab. 1. Sposób obliczania pojemności płyty obornikowej lub pojemności zbiornika na gnojowicę albo gnojówkę dla gatunków innych niż drób

Lp.	Rodzaj wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika na 1 DJP (m ³)	Współczynnik odliczenia okresu pastwiskowego	Współczynnik odliczenia systemu i wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika (m ³)
1.	plyty obornikowe	2,70 ^{*)}	A	-	$X1 = 2,70 \times A \times nDJP$
2.	zbiorniki na gnojówkę	1,80 ^{*)}	B	F	$X2 = 1,8 \times B \times F \times nDJP$
3.	zbiorniki na gnojowicę	7,80 ^{*)}	C	F	$X3 = 7,8 \times C \times F \times nDJP$

Źródło: opracowanie własne IZ PIB.

* W przypadku chowu krów mlecznych podane w tabeli pojemności płyty/zbiornika dotyczą kategorii krów mlecznych 1. Dla pozostałych kategorii krów (2 i 3) podane wartości należy zwiększyć odpowiednio o 10 i 20%.

Tab. 2. Sposób obliczania pojemności płyty obornikowej i pojemności zbiornika na gnojówkę dla drobiu

Lp.	Rodzaj wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika na 1 DJP (m ³)	Współczynnik odliczenia okresu pastwiskowego	Współczynnik odliczenia systemu i wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika (m ³)
1.	plyty obornikowe	1,8	A	D, F	$X1 = 1,80 \times A \times D \times F \times nDJP$
2.	zbiorniki na gnojówkę	1,3	B	E	$X2 = 1,30 \times B \times E \times nDJP$

Źródło: opracowanie własne IZ PIB.

1. nDJP - liczba zwierząt w gospodarstwie wyrażona w DJP.
2. X1-X3 – pojemność płyty obornikowej lub pojemność zbiornika na gnojówkę albo gnojowicę stanowiąca iloczyn liczby zwierząt w gospodarstwie wyrażonej w DJP i okresu pastwiskowego i pojemności płyty obornikowej lub pojemności zbiornika na gnojówkę albo gnojowicę na 1 DJP.
3. A, B, C - współczynniki odliczenia okresu pastwiskowego - współczynnik ma zastosowanie jeśli utrzymywane w gospodarstwie zwierzęta korzystają z wypasu na pastwisku. Dla zwierząt

utrzymywanych bez pastwiska wartość współczynników A, B, C przyjmuje wartość = 1. Dawka azotu z odchodów zwierząt na obszarach pastwisk nie może przekroczyć 170 kg N/rok.

A – dla płyt obornikowych

B – dla zbiorników na gnojówkę

C – dla zbiorników na gnojowicę

4. D, E, F – współczynniki odliczenia ze względu na zastosowane rozwiązania systemów utrzymania oraz wyposażenie techniczne.

D – system bezściółowy dla drobiu

E – podsuszanie pomiotu w chowie drobiu

F – zadaszenie lub przykrycie nieprzepuszczalną folią płyty obornikowej.

5. Niezbędną powierzchnię płyt obornikowych (m^2) w stosunku do jej pojemności (m^3) wylicza się dzieląc wartość X1 przez deklarowaną wysokość składowania, wynikającą z posiadanych przez rolnika środków technicznych.

Tab. 3. Wartości współczynników odliczenia

Lp.	Gatunek, typ użytkowości zwierząt	Współczynnik					
		A	B	C	D	E	F
1.	Bydło mleczne	0,7	0,8	0,7	-	-	0,8
2.	Bydło mięsne	0,5	0,8	0,7	-	-	0,8
3.	Konie	0,7	0,8	-	-	-	0,8
4.	Owce	0,5	0,8	-	-	-	0,8
5.	Świnie	0,7	0,8	0,7	-	-	0,8
6.	Drób	0,8	0,8	-	0,7	0,8	0,8

Zródło: opracowanie własne IZ PIB.

**Załącznik nr 4 do Programu
Średnie roczne wielkości produkcji nawozów naturalnych i koncentracja zawartego w nich azotu w
zależności od gatunku zwierzęcia, jego wieku i wydajności oraz systemu utrzymania ¹⁾**

Rodzaj zwierząt	SYSTEM UTRZYMANIA											Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych przez poszczególne rodzaje zwierząt (w kg)
	Głęboka ściółka				Płytka ściółka				Bezściółkowo			
	Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Obornik		Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Obornik		Gnojówka		Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Gnojowica		
		Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)		Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)	Produkcja gnojówki przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)	Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojówki)		Produkcja gnojowicy przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)	Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojowicy)	
Bydło												
buhaje		19	5,9		10,5	2,6	5,8	3,3		22,0	3,5	
krowy		18	6,1		10	2,8	6,2	3,8		25,0	4,0	
jałówki cielne		16	6		8,5	2,6	5,4	3,1		23,0	3,1	
jałówki powyżej 1 roku życia		14	4,6		7,5	1,6	2,8	2,6		21,0	2,9	
jałówki od 1/2 do 1 roku życia		12	2,1		6	0,8	1,8	1,7		18,0	2,6	
cielęta do 1/2 roku życia		4	0,6		2	0,4	0,9	1		15,0	2,4	
Trzoda chlewna												
knury		6,5	3,5		3,2	2,1	2,9	3,3		4,6	4,0	
maciory		7	3,7		3,7	2,2	3,6	3,4		4,6	4,2	
warchlaki od 2 do 4 miesięcy życia		2,5	2		0,1	0,5	1,1	0,8		1,7	1,6	
prosięta do 2 miesięcy życia		1,2	0,05		0,2	0,01	0,9	0,02		0,5	1,4	
tuczniaki		4,5	2,4		2,5	2,4	2,2	3,6		3,5	3,6	
Konie												
ogierzy		10,5	6,0		7,0	2,7	2,0	1,9				
klacze, wałachy		10,5	6,2		7,5	2,9	2,4	2,1				
źrebaki powyżej 2 lat życia		8,5	5,2		6,5	2,5	1,7	1,8				

Rodzaj zwierząt	SYSTEM UTRZYMANIA										Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych przez poszczególne rodzaje zwierząt (w kg)	
	Głęboka ściółka			Płytka ściółka					Bezściółkowo			
	Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Obornik		Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Obornik		Gnojówka		Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Gnojowica		
		Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)		Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)	Produkcja gnojówki przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)	Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojówki)		Produkcja gnojowicy przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)		Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojowicy)
źrebaki powyżej 1 roku życia		8,0	4,2		5,0	1,8	1,4	1,3				
źrebaki od 1/2 do 1 roku życia		3,5	2,7		2,0	1,3	1,2	0,9				
źrebięta do 1/2 roku życia		1,8	0,15		1,0	0,8	0,7	0,5				
Owce												
tryki powyżej 1 i 1/2 roku życia		1,7	6,7		0,9	3,1	0,28	3,0				
owce powyżej 1 i 1/2 roku życia		2,0	6,9		0,8	3,2	0,3	3,1				
jągnięta powyżej 3 i 1/2 miesiąca życia		0,6	4,3		0,4	1,9	0,09	2,0				
jarłaki tryczki		0,8	4,5		0,6	2,1	0,12	2,2				
jarłaki maciory		0,9	4,8		0,8	2,2	0,28	2,3				
Drób (pomiot kurzy)												
kurzy					0,045	14,5						
kaczki					0,084	5,1						
brojlery					0,026	26,7						
gęsi					0,036	24,5						
indyki					0,037	25,4						
gołębie					0,03	23,0						
Inne												
lisy i jenoty					0,15	1,5						
norki i tchórze					0,6	1,8						
króliki					0,5	5,4						

Rodzaj zwierząt	SYSTEM UTRZYMANIA										Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych przez poszczególne rodzaje zwierząt (w kg)	
	Głęboka ściółka			Płytka ściółka				Bezściółkowo				
	Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Obornik		Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Obornik		Gnojówka		Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Gnojowica		
		Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)		Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)	Produkcja gnojówki przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)	Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojówki)		Produkcja gnojowicy przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)		Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojowicy)
szynszyle									0,011	0,53		
daniele				2,1	10,1							
kozy				1,8	9,4							
strusie afrykańskie				1,5	16							
strusie Emu i Nandu				1,0	16							
inne zwierzęta o łącznej masie 500 kg z wyłączeniem ryb				10,0	6,0							
Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych w gospodarstwie rolnym (w kg)												
Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym (w ha)												
Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych w gospodarstwie rolnym (w kg/ha użytków rolnych)												

¹⁾ Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 17, poz. 142, oraz z 2005 r. Nr 93, poz. 780, z 2006 r. Nr 142, poz. 1016 i z 2008 r. Nr 9, poz. 55).

Załącznik nr 5 do Programu

Maksymalne dawki nawożenia azotem dla upraw w plonie głównym N w kg/ha składnika działającego

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł*) (N kg/ha)
Zboża	
Pszenica ozima	200
Pszenica jara	160
Jęczmień	140
Żyto	120
Owies	120
Kukurydza na ziarno	240
Pszonżyto	180
Mieszanki zbożowe	100
Mieszanki zbożowe na ziarno	140
Okopowe	
Ziemniaki wczesne	100
Ziemniaki późne	250
Buraki cukrowe	180
Buraki pastewne	200
Marchew pastewna	150
Brukiew	180
Rzepa	120
Oleiste	
Rzepak	240
Inne oleiste	160
Rzepak	200
Słonecznik	100
Gorzycza	120
Rzodkiew oleista	120
Perko	140
Strączkowe	
Groch (także wg starego nazewnictwa peluszki, grochopeluszki)	30
Bobik	30
Lubin	0
Bób	60
Wyka	20
Seradela	30
Soja	100
Lędźwian	60
Fasola	60

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł*) (N kg/ha)
Fasolka szparagowa	60
Soczewica	20
Pastewne na zielonkę	
Żyto, owies na zielonkę	120
Kukurydza na zielonkę	260
Strączkowe na zielonkę	0
Mieszanki zbożowo - strączkowe	100
Ląka 1 pokos	60
Ląka 2 pokosy	120
Ląka 3 pokosy	180
Ląka 4 pokosy	240
Grunt w użytkowaniu kośno-pastwiskowym	160
Koniczyna	30
Lucerna	30
Trawy	300
Motylkowe z trawami	100
Motylkowate drobnonasienne	
Esparceta	30
Komonica	30
Nostrzyk	30
Pastewne	
Kapusta pastewna	120
Dynia pastewna	80
Perko	140
Inne	
Proso	140
Gryka	100
Facelia	100
Len	80
Mak	90
Tytoń	160
Sorgo w tym zasiewy mieszane z kukurydzą	200
Wieloletnie	
Trawy	250
Lucerna	0
Mieszanki różnych traw z motylkowatymi drobnonasiennymi	100
Warzywa: rabarbar	200
szczaw	150

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł*) (N kg/ha)
chrzan	200
Warzywa polowe	
Burak ówilkowy	150
Szpinak zwyczajny	150
Kapusta	300
Kalafior	350
Brokuł	250
Brukselka	250
Jarmuż	120
Kalarepa	150
Rzepa	140
Rzodkiew	140
Rzodkiewka	100
Brokuł	150
Marchew	150
Pietruszka	150
Seler	250
Pasternak	150
Koper	120
Koper włoski	120
Pomidor	180
Papryka	200
Oberżyna	180
Ogórek	200
Dynia	150
Cukinia	180
Kabaczek	180
Arbuz	150
Melon	150
Salata	150
Cykoria	150
Endywia	120
Skorzonera	180
Salsefia	120
Cebula	200
Czosnek	120
Por	250
Szczypiorek	110
Rośliny energetyczne	80

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł ^{*)} (N kg/ha)
Rośliny sadownicze	
Drzewa owocowe	60
Krzewy owocowe	80
Truskawka	50
Uprawy szkółkarskie polowe, gruntowe	
Siewki liściastych	150
Siewki iglastych	120
Krzewy liściaste	140
Krzewy iglaste	80
Róże	150
Kwiaty uprawy polowe, gruntowe	
Tulipan	200
Narecz	200
Mieczyk	250
Hiacynt	250
Lilia	180
Irys holenderski	200
Krokus	200
Szafirek	200
Konwalia	120
Zimowit	250
Słonecznik na kwiat cięty	160
Piwonia	60
Rośliny na suche bukiety	80
Inne uprawy	170

^{*)} z nawozów mineralnych oraz organicznych, naturalnych i środków do użyzniania gleby w przeliczeniu na równoważniki nawozowe

Załącznik nr 6 do Programu

**Sposób obliczania zawartości azotu działającego w nawozach naturalnych w oparciu o równoważnik
nawozowy, zależny od rodzaju nawozu naturalnego i terminu jego stosowania**

Azot działający = azot całkowity x równoważnik nawozowy

Wartość równoważnika azotowego dla nawozów naturalnych, środków do użyźniania gleby i różnych terminów ich stosowania:

Rodzaj nawozu	Wartość równoważnika nawozowego dla różnych terminów stosowania nawozów	
	jesienny	wiosenny
Obornik	0,3	0,3
Gnojowica	0,5	0,6
Gnojówka	0,5	0,8
Środki do użyźniania gleby	0,3	0,2

**Załącznik nr 7 do Programu
Harmonogram planowanych działań**

Zakres regulacji	Lokalizacja w Programie			Początek obowiązywania	Odpowiedzialny
	Dział	Rozdział	Paragraf		
Okresy nawożenia	Dział II	Rozdział 1	§ 12 pkt 1	dzień wejścia w życie Programu	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 12 pkt 2, § 12 pkt 3, § 12 pkt 4, § 12 pkt 5, § 13, § 14	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami	Dział II	Rozdział 2	§ 16, § 25, § 26	dzień wejścia w życie Programu	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 17, § 19, § 23, § 24	koniec obowiązywania Programu	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 18, § 20, § 21, § 22	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Zasady nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu	Dział II	Rozdział 3	§ 28, § 29	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem	Dział II	Rozdział 4	§ 31	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Nawożenie w pobliżu cieków	Dział II	Rozdział 5	§ 33, § 34	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Dawki i sposoby nawożenia	Dział II	Rozdział 6	§ 36, § 42, § 43, § 44	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 41	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN gospodarujący na powierzchni do 100 ha użytków rolnych na OSN
			§ 37, § 38, § 39, § 40	1 października 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN gospodarujący na powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych na OSN

Zakres regulacji	Lokalizacja w Programie			Początek obowiązywania	Odpowiedzialny
	Dział	Rozdział	Paragraf		
Edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa	Dział III		§ 45	dzień wejścia w życie Programu	właściwe Ośrodki Doradztwa Rolniczego
			§ 46	dzień wejścia w życie Programu	właściwe Ośrodki Doradztwa Rolniczego/Wójt gminy lub Burmistrz/Prezydent miasta
			§ 47	dzień wejścia w życie Programu	właściwe Ośrodki Doradztwa Rolniczego
			§ 48	dwa miesiące od dnia wejścia w życie Programu	Dyrektor RZGW/Wójt gminy lub Burmistrz/Prezydent miasta
Kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i realizacji przez prowadzących działalność rolniczą na OSN obowiązków określonych w Programie	Dział IV		§ 49	dzień wejścia w życie Programu	Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska
Sposób monitorowania oraz dokumentowania realizacji programu i jego efektów	Dział V		§ 50 ust. 1 pkt 1, § 50 ust. 1 pkt 4	dzień wejścia w życie Programu	Główny Inspektor Ochrony Środowiska/Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska
			§ 50 ust. 1 pkt 2	dzień wejścia w życie Programu	Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza/Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze
			§ 50 ust. 1 pkt 3	dzień wejścia w życie Programu	Centrum Doradztwa Rolniczego/Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego
			§ 51, § 52	dzień wejścia w życie Programu	KZGW